

VALERIU MOISESCU

ÎNSEMNĂRI CONTRADICTORII

● Cronică teatrală semnată în trecut de nume ca Eminescu, Caragiale, Delavrancea, Tudor Vianu, Alice Voinescu, a ajuns în ultima vreme un teritoriu bîntuit de o populație pestriță, fără acte de identitate, un teritoriu al tuturor și al nimănui, nestrăjuit nici măcar de granițe naturale, în care numai cine nu vrea nu pătrunde. O invazie de domnișoare de formație mai mult sau mai puțin filologică mișună prin foaierele teatrelor la «premiere oficiale» sau împart zîmbete uneori strepezite altelor grațioase în puzderia de festivaluri și «cîntări ale României» ce se desfășoară neîntrerupt într-un elan triumfalist pe teritoriul «scumpei noastre patrii». Fiecare în parte și toate la un loc reprezintă «schimbul de mîine» al teatrolgiei românești. Orgolioase, nonșalante și inconștiente, cu o autoritate profesională inexistentă sau confecționată prin intermediul «altor autorități», își dau cu părerea fără reținere, ba chiar se aventurează în a da verdicte, într-un domeniu în care neștiind mai nimic, funcționează scîrșind în virtutea unor principii lăutărești. Numai că urechismul cronicii dramatice nu se bazează nici măcar pe însușiri native, ci pe un soi de insolență sau aroganță sprințară în care argumentul e considerat superfluu. «Mi-a plăcut» sau «nu mi-a plăcut», «m-a convins» sau «nu m-a convins», «am zîmbit» sau «n-am zîmbit», formulări însoțite de calificative la adresa actorilor, inspirate din recomandările ce se încropesc la solicitarea «serviciilor de personal» pentru completarea dosarelor de cadre, devin prin forță împrejurărilor sau prin împrejurarea unor forțe oculte criterii axiologice.

Există desigur și excepții, dar din păcate ele nu fac decât să confirme regula.

3 decembrie 1986

● După cum spunea T.S. Eliot — un scriitor atît de mare precum Shakespeare, nu va putea fi niciodată înțeles în totalitate, de aceea din timp în timp e bine să mai schimbăm modalitatea de a nu-l înțelege.

Aceasta presupune în fond o schimbare

de optică în dorința de a-l face cît mai accesibil și nicidecum strădania absurdă de a-l transforma pe unul dintre cei mai populari dramaturgi ai tuturor timpurilor într-un autor greu de înțeles și inaccesibil unor pături largi de spectatori.

5 septembrie 1985

● Descoperind la un anticariat cartea lui Emile Faguet «Rousseau contra Molière» am izbutit să înțeleg, de fapt, resorturile intime care l-au făcut pe acest filosof să-l conteste pe marele dramaturg, înțelegînd un lucru esențial și anume că celebrul Jean-Jacques era hărăzit prin însăși structura și concepțiile sale să nu agreeze teatrul, ba chiar să-l disprețuiască. Dar auzind din gura unor slujitori ai scenei afirmații categorice de tipul «mie nu-mi place Molière», mi s-a părut mai greu de înțeles.

În cele din urmă le-am acordat tuturor circumstanțe atenuante, căci într-adevăr este imposibil să-ți placă ceea ce de fapt refuzi să cunoști.

12 martie 1987

● Pornit împotriva teatrului în general și a Teatrului de Comedie în special, pentru că «își desfășoară activitatea pe o consecventă traiectorie, numai a lui», criticul Radu Popescu situîndu-se și el pe o traiectorie consecventă se napustește asupra spectacolului **Peșitoarea** — desființînd în «România liberă» din 15 octombrie 1979 întreg repertoriul teatrului, textul lui Wilder și bineînțeles spectacolul «lent», «cu prea multă insistență pe fiecare detaliu», «fără ritm», «greoi», «lipsit de haz». În forțentul argumentelor, mult mai contradictorii decît aceste însemnări, criticul susține cu aplomb că nu înțelege ce oare l-o fi determinat pe marele scriitor (...) «situat printre clasicii literaturii nord-americane» să prelucreze prăfuita comedie a lui Nestroy, producînd o piesă care, bucurîndu-se de succes, a servit drept scenariu pentru două filme americane despre care — după cum însuși mărturisește — nu prea știe mare lucru. «Ceea ce știu e că unul (din cele două filme) se numea **Hello Dolly**» — criticul neamintîndu-și la care din ele a suportat cîteva secvențe pe micul ecran, «pînă m-au apu-

cat furiile și icnelile, luminîndu-mă încă o dată asupra nivelului și gustului **majorității tăcute americane**» (s.n.).

Citind sintagma «aplauze groase», criticul, pe post de vechil ideologic, se folosește în susținerea unei argumentări șubrede de autoritatea lui Eminescu, pe care din nefericire mulți l-au folosit la nevoie după cum le-a convenit; Codreanu în cartea sa «Pentru legionari» sprijinindu-se pe **Doină**, iar comuniștii pe **Împărat și proletar**.

Scriu aceste rînduri după zece ani de la publicarea cronicii, cu regretul că «Măria sa publicul» a suportat, ba chiar s-a îmbulzit pentru a vedea spectacolul în noi și noi distribuții timp de zece stagioni, nefiind cîtuși de puțin influențat de remarcile cronicarului. De ce oare? Poate pentru că nu mi-am propus și nu îmi propun din principiu ca un spectacol să răspundă cu tot dinadinsul orizontului de așteptare al unei «anumite critici».

octombrie 1989

(revăzut la sfîrșitul lui februarie 1992)

● Negarea sau «reabilitarea» teatrului de bulevard mi se pare o problemă falsă, născută dintr-un provincialism cultural, dintr-un snobism cultural ori dintr-o mentalitate infestată de o ideologie proletcultistă.

Teatrul de bulevard, născînd dramaturgi de virtuozitatea lui Labiche și Feydeau, a pătruns totuși în cele din urmă pe scena Comediei Franceze, nu dintr-un orgoliu național, ci pentru că el reprezintă o anume epocă peste care nu se poate trece ușor cu buretele. Este epoca de înflorire a societății burgheze, a anilor nebuni și a apariției unor mentalități specifice, în care, printre altele, frivolitatea reprezintă un pas înainte pe calea eliminării ipocriziei și pudibonderiei caracteristice unei perioade anterioare.

De altfel, în ceea ce privește teatrul românesc, nu e cazul să uităm că Sică Alexandrescu — unul dintre cei mai importanți regizori români —, a crescut și s-a afirmat ca un maestru de necontestat la școala teatrului de bulevard.

3 mai 1986